

Slovenská rozvojová pomoc v Srbsku – je čas na ústup?

Jana Radakovič* i Dragiša Mijačić**
August 2013.



Úvod

a. História slovenskej rozvojovej pomoci v Srbsku v období rokov od 2003 do 2012

Koncom roku 2000, po rokoch izolácie, nefukčného hospodárstva, zruinovanej infraštruktúry a zbedačeného obyvateľstva, medzinárodné spoločenstvo začalo výraznejšie poskytovať podporu a pomoc Srbskej republike. V prvých rokoch donorská pomoc bola usmernená najmä na uspokojovanie základných potrieb krajiny, na humanitárnu pomoc, zaplatenie dlhov voči postihnutému obyvateľstvu, na podporu dovozu elektrickej energie, na obnovu energetického systému v krajine, na obstarávanie nedostatkových liekov, cieľom bolo podporiť srbskú vládu, aby sa dosiahla celková obnova sociálneho a ekonomického života v krajine (SEIO, 2011a).

V období od roku 2000 do 2011, oficiálna rozvojová pomoc v Srbsku predstavovala viac ako 8 miliárd EUR (Čurković & Mijačić, 2012). Skoršie analýzy naznačujú, že v období rokov od 2007 do 2011 oficiálna rozvojová pomoc Srbsku predstavovala približne 4,2 miliárd eur, z ktorých 1,8 miliardy EUR je pridelených vo forme grantov a 2,4 miliardy EUR vo forme v úverov. V tomto období bolo re-

alizovaných 1432 projektov, z ktorých 1346 išlo na granty a 86 na pôžičky.

Európska únia je najväčším aktérom v poskytovaní finančnej pomoci Srbsku. V období rokov 2000 až 2011, EÚ vyčlenila pre Srbsko 6,5 miliardy eur, z ktorých bolo realizovaných 4,6 mld eur, resp. 70,8% (Čurković & Mijačić, 2012). Popri Európskej únii, významnými aktérmi sú tiež rozvojové agentúry krajín Nemecka (GIZ), USA (USAID), Číny, Talianska, Švédskeho kráľovstva (SIDA), SDC, Nórskeho kráľovstva, Slovenskej republiky (SAMRS), Kanady (CIDA), Španielskeho kráľovstva, Českej republiky, ale aj medzinárodne finančné inštitúcie (EIB, EBRD i Svetovej Banky).

V tomto kontexte, spolupráca medzi Slovenskom a Srbskom sa rozbehla už v júli 2000 pri spustení tzv. Bratislavského procesu - programu pre demokratickú Juhosláviu, ktorý prispel k naštartovaniu demokratických zmien vo vtedajšej Juhoslovanskej zväzovej republike.

Táto spolupráca sa zintenzívňuje na zasadnutí donorov v novembri 2003 v Bruseli. Slovenská republika predstavila strategický plán „Stratégiu pomoci pre Srbsko a Čiernu Horu“, ktorý definoval priority ODA. Strategické dokumenty “Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky pre obdobie rokov 2003 - 2008”, neskôr “Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky pre obdobie rokov 2009 - 2013”, Národné programy rozvojovej pomoci na obdobie rokov 2003 až 2013, finančné memorandum, ktoré definuje konkrétne podmienky a výšku pridelených finančných prostriedkov na každý rok, predstavujú právny rámec bilaterálnej rozvojovej spolupráce medzi Slovenskom a Srbskom.

Podľa údajov SAMRS, v období rokov od 2003 do 2012 na území Srbska bolo realizovaných 104 projektov vo výške 13. 286.104, 38 € a 118 mikro-grantov (do 5.000,00 €) vo výške 1.828.259,10 € .

* *Jana Radakovič, výskum a Inter, ukončila magisterské štúdium medzinárodných vzťahov a diplomacie na Slovensku. Postmagisterské štúdium v oblasti histórie a medzinárodných vzťahov ukončila na Univerzitnom inštitúte pre medzinárodné vzťahy v Ženeve. Momentálne končí magisterské štúdium na UNESCO Katedre pre štúdium podnikania Univerzity v Novom Sade. Je autorkou viacerých projektov zameraných na podporu podnikania žien, rodovú rovnosť v kontexte miestneho ekonomického rozvoja, podnikateľskú inkubáciu. Je direktorkou mimovládnej organizácie „Akadémia podnikania žien“.*

** *Dragiša Mijačić je výskumník a riaditeľ Inter. Dragiša je doktorantom na Maastrichtskej univerzite a titul MBA získal na University of Trento. Je autorom viacerých hodnotení, štúdií a publikácií v oblasti rozvojovej pomoci ako aj v oblasti miestneho a regionálneho rozvoja. mailto: dmijacic@loka-linrazvoj.org*

Slovenská bilaterálna rozvojová spolupráca v Srbsku v číslach

Rok	Počet projektov	Scvhálená dotácia ODA (u €)	Počet schválených mikro-grantov	Scvhálená dotácia ODA na mikrogranty (u €)
2004 – 2006	65	7.292.000,00	12	1.489.000,00
2007	10	1.979.000,00		
2008	14	1.853.000,00	12	49.653,00
2009	11	1.718.000,00	20	60.993,00
2010	1	160.662,78	29	131.100,58
2011	1	95.105,60	23	
2012	2	188.336,00	22	97.512,52
Ukupno:	104	13.286.104,38	118	1.828.259,10

Zdroj: Údaje z výročných správ SAMRS za uvedené obdobie

V roku 2009, Srbsku bolo schválených 11 projektov vo výške 1,718 miliónov eur, z toho 5 projektov vzťahovalo sa na oblasť infraštruktúry, 2 projekty sa realizovali v oblasti budovania občianskej spoločnosti, pomoc pri integrácii srbských subjektov do medzinárodných organizácií bola udelená pre 3 projekty a 1 projekt bol realizovaný v oblasti podpory a rozvoja podnikania. V roku 2010 bol schválený len jeden projekt vo výške 247.192,00 eur a pokrýval oblasť infraštruktúry, konkrétne energiu z obnoviteľných zdrojov - solárne kolektory. V roku 2011, Srbsku bol odsúhlasený len jeden projekt vo výške 95.105,60 eur v oblasti euroatlantických integrácii a bezpečnosti v Juhovýchodnej Európe. A na záver, rok 2012 bol o niečo úspešnejší s 2 projektami v celkovej výške 188.336,00 ktoré sa vzťahovali na budovanie trhového hospodárstva a rozvoj demokratických inštitúcií.

Slovensko sa členstvom v EÚ (2004) a v OECD (2000) automaticky stalo súčasťou spoločného európskeho systému medzinárodnej rozvojovej pomoci rešpektujúc smernice OECD v oblasti koordinácie donorskej pomoci. Donorská pomoc Slovenskej republiky Srbsku je v súlade s OECD procedúrami s ohľadom na skutočnosť že sa Srbsko nachádza na zozname výboru pre rozvojovú pomoc ODA, konkrétne v kategórii stredne rozvinutých krajín, spolu s Čiernou Horou, Bosnou a Hercegovinou.¹

b. Mechanizmy koordinácie medzinárodnej rozvojovej spolupráce na úrovni Srbskej republiky

V raných fázach plánovania a realizácie oficiálnej rozvojovej pomoci pre Srbskú republiku iniciatíva bola na strane donorov. Projekty, iniciatívy a mechanizmy pre koordináciu ich aktivít vo veľkej miere vychádzali z návrhov donorov. Bolo to tak aj v prípade slovenskej bilaterálnej rozvojovej pomoci.

Vláda Srbskej republiky od samotného začiatku pracovala na zavedení mechanizmov pre plánovanie a koordinované programovanie zahraničnej rozvojovej pomoci. S týmto cieľom je v novembri 2000 založená Jednotka pre koordináciu rozvojovej pomoci (Development and Aid Co-ordination Unit – DACU) v rámci Ministerstva pre ekonomické vzťahy so zahraničím RS s cieľom zviditeľniť národné priority v úzkej spolupráci s partnermi v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci. Od mája 2007 do júla 2010 bola DACU pod ingerenciou Ministerstva financií, a v roku 2010 táto Jednotka prechádza do kompetencie Úradu pre európsku integráciu vlády Republiky Srbska, ktorá v rámci Úradu pôsobí ako Sektor pre plánovanie, programovanie, monitorovanie a podávanie správ o fondoch EÚ a rozvojovej pomoci (SEIO, 2011a).

Uznesením Vlády Srbskej republiky v septembri 2003 založená je medzirezortná pracovná skupina pre koordináciu humanitárnej a rozvojovej pomoci ISDACON (Inter Sector Development and Aid Co-ordination Network). Cieľom tejto siete je uľahčiť komunikáciu a výmenu informácií o rozvojovej a medzinárodnej pomoci v rámci verejnej správy. ISDACON sieť predstavujú zástupcovia všetkých relevantných ministerstiev s kompetenciou a právomocami aktívne programovať, koordinovať, riadiť a monitorovať realizáciu medzinárodnej pomoci v rámci svojich sektorov. Okrem ISDACON siete, v roku 2004 rozbieha sa aj informačný systém ISDACON ako riadiaci nástroj pre zlepšenie plánovania a monitorovania medzinárodnej pomoci.²

S cieľom zlepšiť účinnosť a efektívnosť medzinárodnej rozvojovej pomoci, vláda Srbskej republiky pripravila a schválila dva strednodobé dokumenty pre plánovanie, ktoré definujú priority pre oblasť medzinárodnej pomoci. V roku 2001 schválila dokument s názvom „Reformný program v Srbsku - požiadavky na medzinárodnú finančnú pomoc“, a v roku 2003 schválila dokument s názvom „Srbsko v pohybe - o tri roky neskôr“. Od roku 2007, strategické priority pre oblasť medzinárodnej pomoci sú stanovené v trojročnom plánovacom dokumente s názvom “Potreby Srbskej republiky pre

¹ DAC List of ODA Recipients, dostupné na: <http://www.oecd.org/dac/stats/DAC%20List%20used%20for%202012%20and%202013%20flows.pdf>, posledná návšteva: 12. september 2013

² Informačnému systému ISDACON môže se prístupíť cez internet <http://www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/index.aspx>, posledná návšteva: 12. september 2013

medzinárodnú pomoc“, ktorý sa každoročne reviduje zahŕňajúc aktivity celého jedného roku.³ V súčasnosti sa pracuje na novom dokumente, ktorý zadefinuje nové potreby Srbskej republiky pre oficiálnu rozvojovú pomoc od 2014.

Harmonizácia strategických dokumentov týkajúcich sa oficiálnej rozvojovej pomoci medzi Slovenskom ako donorom a Srbskom ako recipientom prebieha v súlade s Parížskou deklaráciou, ktorú donori a prijímatelia ODA prijali na Fórum o účinnosti pomoci, ktoré sa konalo v Paríži, v marci 2005. Srbský „Úrad pre európske integrácie“ venuje značnú pozornosť tomu, aby stratégie a priority Srbskej republiky boli maximálne zosúladené s programovými dokumentmi Európskej únie, multilaterálnych a bilaterálnych donorov, ktorí sú aktívni v Srbsku. Za týmto účelom, Úrad pre európske integrácie organizuje pravidelné stretnutia s predstaviteľmi všetkých donorských krajín, vrátane Slovenskej republiky.

1. Výzvy slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci v Srbsku

a. Zníženie objemu slovenskej rozvojovej pomoci Srbskej republike

Objem slovenskej ODA Srbsku sa znižuje. „Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky pre obdobie 2009 - 2013“ definuje Srbsko ako jednu z troch programových krajín spolu s Afganistanom a Keňou.

Podľa výročných správ SAMRS za obdobie rokov 2009 - 2012, informácie o počte odsúhlasených projektov a rozsahu finančných prostriedkov schválených na ich prefinancovanie poukazujú na značné disproporcie čo sa týka jednotlivých programových krajín. Trend pomoci Srbsku sa od roku 2009 výrazne znižuje pričom v rovnakom období objem pomoci pre Keňu sa zvyšuje.

Distribúcia slovenskej ODA v programových krajinách (2009-2012)

Krajina	2009		2010		2011		2012	
	Počet projektov	€	Počet projektov	€	Počet projektov	€	Počet projektov	€
Afganistan	4	570.487	2	479.849	3	796.316	3	547.775
Keňa	5	680.480	6	1.162.000	6	1.425.000	5	1.114.000
Srbsko	11	1.718.000	1	247.192	1	95.106	2	188.336

Zdroj: Údaje z výročných správ SAMRS za uvedené obdobie

V Národnom programe oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2011 Srbsko pozíciu programovej krajiny stráca aj napriek tomu, že potreba podporiť túto krajinu v procese reforiem je stále veľmi aktuálna. Týmto aktom Srbsko je zaradené do skupiny krajín, s ktorými bude spolupráca prebiehať formou technickej pomoci, resp. prenosom poznatkov a skúseností, čo je okrem iného uvedené aj v Národnom programe slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci pre rok 2013.

b. Úloha mimovládneho sektoru v procese znižovania objemu slovenskej ODA Srbsku

Vplyv mimovládnych organizácií na vnútropolitické dianie a s tým súvisiace demokratické zmeny na Slovensku v jednom historickom období je nepopierateľný. Mimovládny sektor, ktorý sa aktívne zapája do procesu slovenskej ODA, organizovaný je prostredníctvom siete s názvom „Platforma mimovládnych rozvojových organizácií.“ Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom zahraničných vecí SR a Platformou bol podpísaný v roku 2010 a obsahuje ustanovenia na zapojenie sa mimovládnych organizácií do procesu definovania strategických a programových dokumentov a výberu projektov, ktoré sa majú financovať v rámci SAMRS. Okrem toho, mimovládne organizácie sú zapojené do implementácie projektov, ktoré odčerpávajú viac ako 50% celkovej slovenskej ODA (OECD, 2011). Toto percento je podstatne vyššie, než je priemer krajín OECD, ktorý sa v roku 2009 pohyboval okolo 20%.

Situácia vyzerá tak, že čím viac sa mimovládne organizácie zapájajú do procesu slovenskej ODA, tým menší je záujem o podporu adresovanú Srbskej republike. V Národnom programe oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2009 v kruhoch mimovládnych organizácií zdôraznená je potreba, aby sa pristúpilo k uvoľneniu Srbska z programu bilaterálnej rozvojovej pomoci. Ako argument sa uvádza, že investície do komunálnej infraštruktúry v Srbsku sú irelevantné a ako také by nemali byť predmetom budúcej rozvojovej pomoci, keďže Srbsko má lepší prístup k pitnej vode ako Slovensko, ktoré sa v tomto kontexte nachádza na chvoste štátov EÚ. Okrem toho, projekty, ktoré boli v Srbsku podporené slovenskou ODA boli realizované v regiónoch, ktoré majú rovnakú, alebo dokonca lepšiu životnú úroveň aká je v niektorých rozvinutých regiónoch Slovenska. Napriek uvedenému, programsky dokument uznáva, je pre hospodársky a sociálny rast tejto krajiny aj naďalej potrebná podpora, a odporúča, aby sa program pomoci zamerával na menej rozvinuté časti Srbska.

Po udelení štatútu kandidátskej krajiny⁴ organizácie združené okolo Platformy získavajú ďalší argument v diskusii prečo

³ Ibid

⁴ 1. marca 2012. Európska rada prijala uznesenie, o pridelení Srbsku štatútu kandidátskej krajiny pre členstvo v EÚ.

Srbsku je potrebné znížiť objem podpory slovenskej ODA. Z tohto dôvodu nás neprekvapuje, že je Srbsko nakoniec odstránené zo zoznamu programových krajín v Národnom programe slovenskej ODA pre rok 2011. Absenciu Srbska na zozname programových krajín netreba chápať ako výsledok lobistických aktivít Platformy, avšak ich úlohu a vplyv v tomto procese netreba podceňovať.

Úloha mimovládnych organizácií pri určovaní zamerania oficiálnej slovenskej rozvojovej pomoci môže byť vnímaná z pohľadu ich partikulárnych záujmov. Podľa správ o činnosti Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, každoročných výziev pre obdobie rokov 2008 – 2012 je užitočné si všimnúť, že mimovládne organizácie pôsobiace na území Kene a Afganistanu sú najväčšími prijímateľmi slovenskej ODA.⁵ Okrem toho je udeľovanie grantov v rámci slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci sústredená na niekoľko mimovládnych organizácií. Podľa našej analýzy výročnej správy SAMRS za rok 2012 takmer 60% z celkového rozpočtu schváleného na rok 2013 pre projekty realizované v rámci slovenskej ODA je rozdelených medzi štyri mimovládne organizácie (SAMRS, 2013).

c. Slovenská oficiálna rozvojová pomoc ako nástroj zahranično – politických cieľov

Oficiálna rozvojová pomoc slúži predovšetkým ako rozšírený nástroj zahraničnej politiky krajiny. Avšak zo strategických a programových dokumentov slovenskej ODA nie je zrejma korelácia medzi zahranično – politickými cieľmi Vlády Slovenskej republiky a financovaním slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci. Napríklad, objem slovenskej ODA sa výrazne zmenšil v momente kedy Srbská republika sa stala kandidátskou krajinou pre členstvo v EÚ. Z druhej strany, členstvo krajín Západného Balkánu, zvlášť Srbska v Európskej únii je jeden od cieľov slovenskej zahraničnej politiky. Z uvedeného dôvodu je potrebné konštatovať, že sa objavuje disproporcja, nezrovnalosť v účinkovaní slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci vo vzťahu k cieľom Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky.

Je dôležité zdôrazniť, že pozitívna skúsenosť v procese európskej integrácie a dobré bilaterálne vzťahy s jednotlivými krajinami západného Balkánu, najmä Srbska, dávajú Slovensku komparatívnu výhodu v porovnaní s ostatnými donormi pôsobiacimi v oblasti euroatlantickej integrácie. Z toho dôvodu považujeme za potrebné, aby Slovensko túto výhodu využilo, aby ciele slovenskej ODA boli ztotožnené s cieľmi zahraničnej politiky čím výrazne pomôžu Srbsku v procese rokovanií s Európskou úniou.⁶

2. Nedostatky v procese evaluácie slovenskej ODA v Srbsku

Ako sme uviedli na začiatku článku, v období rokov od 2003 do 2012 na území Srbska bolo realizovaných 104 projektov vo výške 13. 286.104, 38 € a 118 mikro-grantov (do 5.000,00 €) vo výške 1.828.259,10 € čo radí Srbsko medzi krajiny s najvyšším objemom slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci. Aj napriek týmto kvantifikovaným údajom, zatiaľ neexistuje oficiálny dokument, ktorý by kvalitatívne posúdil efektívnosť a účinnosť slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci Srbsku.

Postupy pre sledovanie a vyhodnocovanie slovenskej ODA boli stanovené v 2008⁷, ale vzhľadom k obmedzenému rozpočtu s ich realizáciou sa začína až v roku 2011. To znamená až po 8 rokoch činnosti slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci, zavádza sa systém sledovania a vyhodnocovania projektov, ktoré boli za uvedené obdobie realizované a prefinancované v rámci Bratislava Beograd Fondu a neskôr SlovakAid fondu.

Medzičasom je realizované ad hoc hodnotenie, resp. evaluácia štyroch projektov realizovaných v Srbsku v období rokov 2009 až 2011. Tu je na mieste otázka kvality výberu hodnotených projektov⁸, ako aj obdobie⁹ v ktorom uvedené štyri projekty boli realizované. Ďalšou otázkou je problém týkajúci sa výšky kontrahovanej zmluvy za uvedenú evaluáciu s ohľadom na skutočnosť, že výška € 451,812 pre hodnotenie štyroch projektov výrazne prevyšuje trhovú cenu pre tento typ služby.¹⁰

S cieľom efektívne využiť hodnotené obdobie, poučiť sa z dosiahnutých výsledkov a zhodnotiť efekty slovenskej ODA v Srbsku, bude dôležité urobiť detailnú evaluáciu v súlade s kritériami DAC OECD. Vzhľadom k tomu, že Srbsko je jedným z prvých recipientov slovenskej ODA, uvedená evaluácia by bola užitočná ako príklad dobrej praxe v prvom rade pre SAMRS, čo by nepochybne prispelo k skvalitneniu distribúcie pomoci v iných post – konfliktných spoločnostiach resp. krajinách, ktoré sa nachádzajú v procese transformácie.

5 Na príklad, vo výzvach od 2008 do 2012, mimovládnej organizácii „Človek v ohrození“ bolo odsúhlasených 21 projektov v celkovej výške ~2,27 miliónov eur. Vo výzve na rok 2012, tej istej organizácii bolo odsúhlasených 5 projektov v celkovej výške cca 660.000€, v roku 2011 získavajú prostriedky vo výške 536.000€ na realizáciu 3 projektov, a v roku 2010, 3 projekty v celkovej výške 478.000€. V roku 2009 získavajú 8 projektov a 500.000€, a v roku 2008 za 2 projekty dostávajú 96.000€. Táto organizácia je zameraná na prácu v krajinách ako sú Afganistan a Keňa.

6 Podobné závery je možné nájsť aj vo vyššie uvedenej štúdii OECD, v ktorej sa uvádza, že Slovak Aid sa musí viac sústrediť na oblasti kde existuje väčšia komparatívna prednosť Slovenska v porovnaní s druhými donormi. OECD (2011) „DAC Special Review of the Slovak Republic“, p.7

7 Ormalm, Chris et al, Methods and Procedures Manual on Monitoring & Evaluation of the Slovak Official Development Assistance, IPM, April 2008.

8 Vybrané sú štyri projekty z tej istej oblasti – podpora subjektom v Srbsku v procese integrácie do medzinárodných orgnizácií. Ide o oblasť, v ktorej je ťažké vyhodnotiť konkrétne výsledky pridelenej pomoci (na rozdiel od napr. projektov zameraných na rozvoj infraštruktúry, ktorých konečné výsledky sú hmatateľnejšie).

9 Evaluácia zahŕňa projekty, ktoré boli realizované v období rokov 2009 – 2011, kedy slovenská rozvojová pomoc v Srbsku zaznamenala značný pád, pritom sa neozbrela do úvahy obdobie, v ktorom realizované projekty v Srbsku predstavovali výrazný podiel Slovak Aid.

10 Na príklad, evaluácia efektivity a účinnosti celkovej rozvojovej pomoci v Srbsku vo výške 4,6 miliardi € pomoci pri realizácii 1.400 projektov stála cca 130.000 €.

3. Záver i odporúčania

a. Je naozaj čas, aby sa slovenská ODA stiahla z pôsobenia v Srbsku

Slovenská rozvojová pomoc hrá dôležitú úlohu v procese tranzície, demokratizácie a modernizácie spoločnosti v Srbsku. Slovensko svoju pomoc Srbsku zahájilo ešte v roku 2000, kedy podporilo zmenu režimu v bývalej Juhoslávii v rámci tzv. Bratislavského procesu - programu pre demokratickú Juhosláviu. Bratislavský proces je priekopníkom slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci a prvým úspešným prenosom slovenských skúseností a know-how v procese pokojnej demokratizácie spoločnosti v jednej krajine ktorá prechádza tranzíciou. To potvrdzuje aj niekdajšia srbská politická elita, ktorá opakovane zdôrazňovala význam Slovenska v procese politických zmien v Srbsku

Naštartovaním slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci v roku 2003 Srbsko sa stalo jednou z prioritných krajín slovenskej ODA a recipientom fondov Bratislava – Belehrad a neskôr SlovakAid.

V období rokov od 2003 do 2012 na území Srbska bolo realizovaných 104 projektov vo výške 13. 286.104, 38 € a 118 mikro-grantov (do 5.000,00 €) vo výške 1.828.259,10 €. V roku 2011, Srbská republika stráca status programovej krajiny čo viedlo k výraznému zníženiu objemu slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci.

Strata pozície Srbska ako programovej krajiny korešpondovala s momentom, kedy Srbsko získalo štatút kandidátskej krajiny EÚ. Avšak, efekt a účinok slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci môže byť výrazne vyšší, ak sa zvýši objem technickej pomoci Srbsku v negociačnom procese s EÚ, v ktorej Slovensko má komparatívnu výhodu v porovnaní s ostatnými bilaterálnymi donormi.

Znižovanie účasti slovenskej ODA v Srbsku negatívne pôsobí na Srbsko i Slovensko, ktoré donedávna vďaka komparatívnym výhodám malo silnú pozíciu v rámci donorskej komunity v Srbsku. Okrem toho, „phase out stratégia“ nie je výhodná ani pre slovenskú zahraničnú politiku, ktorá neprispieva, skôr naopak oslabuje pozície a vplyv Slovenska na politicko - ekonomický vývoj Srbska ako kľúčového hráča a lídra v Juhovýchodnej Európe. Táto skutočnosť otvára priestor pre nových aktérov rozvojovej pomoci, ktorí na takúto možnosť čakajú.

b. A na záver niekoľko odporúčaní, a odpovedí na to, ako vnímame ďalšie pôsobenie Slovenskej ODA

- Slovenská ODA ako diplomatický nástroj – Srbsko v súčasnosti najviac potrebuje múdrych lídrov a politikov, ktorí majú záujem viesť Srbsko k rozvoju a pokroku, ktorí majú odvahu prinášať odvážne rozhodnutia na bilaterálnych a multilaterálnych stretnutiach, prispievať k upevneniu dôvery a porozumenia a minimalizovať vznik latentných konfliktov tak na národnej, ako aj na regionálnej úrovni. Slovensko má generáciu úspešných diplomatov a politikov (Eduard Kukan, František Lipka, Miroslav Lajčák), ktorých úloha v procese demokratizácie Srbska a pri pokojnom rozdelení Srbska a Čiernej Hory bola nepochybne veľmi dôležitá, a ktorých, resp. pôsobenie novej slovenskej diplomatickej elity môže priniesť novú kvalitu a hodnoty do vzájomných bilaterálnych vzťahov.
- Slovenská ODA v oblasti posilnenia ekonomickej spolupráce – ekonomická spolupráca predstavuje ťažisko každej oficiálnej rozvojovej pomoci. Slovenskú rozvojovú pomoc vnímame ako nástroj ekonomickej diplomacie s ohľadom na skutočnosť, že je veľmi dôležité posilniť úlohu práve podnikateľského sektora v procese implementácie projektov Slovenskej ODA. Výhodné je to práve v súčasnosti, keďže Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej Republiky disponuje väčšími právomocami v oblasti ekonomickej diplomacie.
- Slovenská ODA v procese EÚ integrácie - postupujúca EÚ integrácia zohráva dôležitú úlohu v procese ďalšej stabilizácie regiónu Západného Balkánu. IPA- finančný pred – prístupový nástroj je potrebný pre napĺňanie jednotlivých krokov, ktoré vedú krajiny JVE k členstvu v EÚ. S o hľadom na nový štatút Srbska ako kandidátskej krajiny pre členstvo v EÚ, srbskej verejnej správe bude potrebná pomoc predovšetkým pri riadení finančných prostriedkov EÚ, ktoré sa majú v porovnaní s dneškom zdesaťnásobniť, takže každá efektívna intervencia a prenos skúsenosti v procese rozvoja systému decentralizovaného riadenia EÚ fondov je a bude potrebná.
- Slovenská ODA v oblasti posilnenia regionálnej spolupráce – už v súčasnosti je potrebné uvažovať o regionálnej perspektíve v oblasti donorskej pomoci. V tomto kontexte bude nevyhnutné, aby sa Slovensko bližšie zoznámilo s politikou Regionálneho Centra pre Spoluprácu (RCC, bývalý Pakt Stability pre Juhovýchodnú Európu) so sídlom v Sarajeve, s organizáciou, ktorá hrá kľúčovú úlohu v oblasti politickej a ekonomickej stability v Regióne. Skúsenosti Slovenskej republiky ako jedného zo štyroch členov Vyšehradskej skupiny¹¹ môže pomôcť pri zadefinovaní priorít a stratégie ako dobrý príklad regionálnej spolupráce krajín strednej Európy, v ktorom práve téma budúceho členstva krajín V4 v EÚ spolu so snahou o lepšie pochopenie rozdielnych kultúrnych a intelektuálnych hodnôt uvedených krajín bola spoločným menovateľom.

¹¹ Vyšehradská skupina bola založená 15. februára 1991 vo Vyšehrade v Maďarsku, na iniciatívu predstaviteľov vtedajších štátov strednej Európy - prezidenta Poľska Leha Valensu, prezidenta Československa Václava Havla a premiéra Maďarska Jozefa Antala, ktorí podpísali slávnostnú deklaráciu o spoločnom úsilí v procese v procese približovania sa EÚ.

Literatura

Ćurković, V- & Mijačić, D. (2012), "Impact Assessment of EU Financial Assistance to the Republic of Serbia: Time for Change", InTER, Beograd

OECD (2011) "DAC Special Review of the Slovak Republic", OECD, Paris

Ormalm, C. et al (2008), "Methods and Procedures Manual on Monitoring & Evaluation of the Slovak Official Development Assistance", IPM, April 2008.

SAMRS: "Národný program oficiálnej rozvojovej spolupráce SR na roky od 2003 -2013", Bratislava

SAMRS: "Výročné správy SAMRS za roky 2008 – 2012", Bratislava

SAMRS (2013), "VÝROČNÁ SPRÁVA I 2012- Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu", Bratislava

SEIO (2011 a), "Deset godina razvojne pomoći Republici Srbiji", Beograd

SEIO (2011 b), "Potrebe Republike Srbije za međunarodnom pomoći u periodu 2011-2013. godine", Beograd

SEIO (2012), "Akcioni plan za programiranje i izveštavanje o sredstvima EU i razvojnoj pomoći Republici Srbiji", Beograd

SEIO at all (2013), "Evaluation of effectiveness and efficiency of development assistance to the Republic of Serbia per sector", Beograd



InTER – Institut za teritorijalni ekonomski razvoj – je nezavisni nevladin think tank sa misijom promocije i unapređenja održivog društveno-ekonomskog teritorijalnog razvoja na Zapadnom Balkanu.